

1. ULUSAL SOSYAL BİLİMLERDE SÜRELİ YAYINCILIK KURULTAYI'NDAN İZLENİMLER

Çiğdem Polatoğlu Baytin*, Nazlı Ferah Akıncı*

* YTÜ Megaron Yayın Kurulu üyesi

02-03 Kasım 2006 tarihlerinde Ankara'da gerçekleşen Tübitak-Ulakbim kurultayında; dergi editörlüğü ve hakemlik sistemi, araştırma ve yayın etiği, bilimsel makale ve yayın nitelikleri, sosyal bilimler süreli yayınlarında bilim dili sorunu, akademik yükseltme ve atamalar açısından süreli yayıncılık konu başlıklarında toplam 17 bildiri sunuldu ve tartışıldı. Megaron adına izlediğimiz toplantıda özellikle vurgulanan konuları sizlerle paylaşmak istiyoruz.

Dergi editörlüğü ve hakemlik sistemi;

1. Editörün konusunda uzman ve yayın yapan biri olması önerildi.
2. Makalelerin, en az iki hakem tarafından değerlendirilmesi uygun bulundu.
3. İki hakem raporu olumsuz ise neden diye üstelenmemesi gerektiği sonucuna varıldı.
4. Süreç sırasında yazar-hakem birbirini bilmeli, daha sonra bilmemeli şeklinde görüşler tartışıldı.
5. "Eş editörlük" sistemi vurgulandı.
6. "Alan editörlüğü" ile makalelerin dengesiz dağılımının önlenebileceği belirtildi.
7. Hakem raporlarında hiçbir açıklama olmadan ret, kabul ya da alaycı ifadelerin olumsuzluğu yanında yöntem, kaynak konusunda yol gösterici hakemlik yapmanın olumlu niteliği belirtildi.
8. Hakemlerin özverili katılımlarının karşılığının nasıl verilebileceği tartışıldı.
9. Editör, organizasyonun yanı sıra yazıları ilk olarak değerlendirip ret kararını verebilmelidir.

10. Üniversite dergilerinin azlığına dikkat çekildi ve dergi sayısının artırılması için kurultayda tavsiye kararı alınması görüşüldü.
11. Ulusal dergilerde yer alan hakemler ödüllendirilmelidir. Türk dilinde bilimsel yayın üretilmesi desteklenmelidir. Günümüzde, halihazırda bütün nitelikli yazılar yurtdışı dergilere gitmektedir.

Araştırma ve yayın etiği;

"Her zaman doğruyu söyle, dediğini hatırlamak zorunda kalmazsın" Mark Twain

12. Araştırma konusunda etik; her konuda araştırma yapılabilir mi? Araştırma ve sonuçları insanlığın iyiliğine hizmet etmeli savından hareketle, insanlığın deneysel araştırmalarda denek olarak kullanılmasındaki etik ve insanlık dışı uygulamalar vurgulandı. Tıp bilimi yanı sıra sosyal bilimler alanında da bu tür yaklaşımların olumsuzluğu ortaya konuldu.
13. Araştırmada dürüstlük sorunu; bilimsel yanıltma, uydurma, saptırma; dürüst hata (deneysel hata, yöntemsel hata, insan hataları gibi istemeden kötü niyet olmadan ortaya çıkan hatalar), yalancılık ve saptırma (uydurma, masa başında beklentilere uygun veri üretme, istenen sonuca ulaşmak ve kendi beklentisini öne çıkarıp diğerlerini yok sayma), aşırma (kendine ait olmayanı kaynak göstermeksizin kullanma) konuları detaylı olarak irdelendi.
14. Araştırmanın raporlaştırılması; tekrarlı yayın (az bir değişiklikle aynı çalışmayı

birçok dergiye göndermek), bölünmüş yayın (bir araştırmacının bölünerek birçok dergiye gönderilmesi) yapılması etik bulunmadı.

15. Çalışmayı destekleyen tüm kurum ve kişilerin belirtilmesi ifade edildi.
16. Yazarlık hakları; danışmanlar tez öğrencisinin tezine ortak olabilir mi? ikram yazarlık, hayalet yazarlık konuları tartışıldı.
17. Her yerde olması gereken bilimsel metin aynıdır. Oto kontrolün önemi vurgulanmış ve oto kontrol tanımlaması yerine Türkçede karşılığı olan "öz denetim" in kullanılması gerektiğinin altı çizilmiştir.

Bilimsel makale ve yayın nitelikleri;

1. Bilim insanı, iyi bir araştırmacı niteliğine sahip olmalıdır. Araştırmaların yayına dönüşmesi planlanmalı ve uygulanmalı, araştırma ve yayın beraber yürütülmelidir.
2. Sosyal Bilimlerde makalelerin genellikle tek yazarlı olması, bilgilerin paylaşılması açısından sakınca yaratmaktadır. Bu nedenle ekip çalışmasının daha başarılı sonuçlar doğuracağına ilişkin görüşler getirildi.
3. Olumlu ya da olumsuz hakem raporu sonuçları çalışmayı geliştirmek için bir fırsat olarak görülmeli ve eleştiriye açık olunmalıdır.
4. Çalışmaların yayınlanacağı dergilere nasıl ulaşılabileceği endişeleri dile getirilirken, yayıncılar açısından kaliteli makalelerin sayısının azlığına dikkat çekildi.
5. Sosyal Bilimlerde araştırma sonuçları genelde kitap olarak yayınlanıyor olması makale üretiminin azlığının da bir nedeni olarak görüldü.
6. Literatür taramasında eski yayınların (öncül çalışmaların) yer almasının önemi vurgulandı.
7. Sosyal Bilimlerde makale yazabilmek için kaliteden ödün vermeden pratik anlayış kazanılmalıdır.

8. Doktora tezinin parça parça yayınlanmasının etik olmadığı görüşüldü.
9. Uluslararası dergilerin gündemine göre çalışmaların oluşturulması doğru bulunmadı. Bu bağlamda atamalarda istenen ön koşulların irdelenmesi gerekliliği ve Türkiye gündemine göre olması gereken konular öncelikli oluşturulmalıdır.
10. Çalışmaların ulaşılabilir olması sağlanmalıdır.
11. Atıf alma çalışmanın kaliteli olduğu anlamına gelmemelidir.
12. Sosyal Bilimler alanında uluslararası dergilerin sayısının artırılması gerekmektedir.
13. Ulusal dergilerde yayın yapanların desteklenmesi ve ödüllendirilmesi gerekir.
14. Derginin dağıtımı iyi yapılmalıdır. Okuyucu oranının fazla olması sağlanmalıdır. Sanal dergi bütün bu endişeleri gidermek adına iyi bir çözüm olarak görülmektedir.
15. Dergilerde; araştırma makaleleri, derlemeler, olgu tanımları, bildirimler, çeviriler ve diğer şeklide çalışmalar yer alır. Asıl önemlisi araştırma makaleleridir. Dergilerde araştırma makalelerinin sayısı artırılmalıdır.
16. Bilimsel makale, bilim arasında bilgi alış-verişini sağlamalıdır.
17. Makaleler uzlaşma aracı olarak tanımlanabilir.
18. Kuramı eksik deneysel çalışmalar iyi sonuçlandırılmıyor.

Sosyal bilimler süreli yayınlarında bilim dili sorunu

1. Makalelerde Türkçe kelimelerin kullanılmasının önemi vurgulandı.
2. Dilin, toplumun üretim boyutunda kendini gösterdiği ifade edildi.
3. Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü oluşturuluyor. 2007'de yayınlanacağı duyuruldu.

4. Türkçe Genel Birimleri Sözlüğü'nün de çalışmalarda kullanılması gerektiği vurgulandı.
5. Yabancı dilde kaliteli makalenin yayınlanmasının da önemli olduğu gündeme getirildi.
6. Yabancı dil öğretme tekniklerinin konuşmaya da yansıtılmasının öneminden bahsedildi.

Akademik yükseltme ve atamalar açısından süreli yayıncılık

1. Doçentlik jürileri önemli bir adım. Türk, türkü okumuyor, bu tip atamalarda yapılan çalışmaların irdelenmesi sağlanıyor.
2. Doktora bilim insanı olmak açısından önemli bir adım.
3. Ulusal dergilerin atamalardaki önemi artırılmalıdır.

- I.Ulusal Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık Kurultayı kitabı, 2007 yılında yayınlanacaktır.

I.ULUSAL SOSYAL BİLİMLERDE SÜRELİ YAYINCILIK KURULTAYI 02 Kasım 2006 Perşembe

Açılış Konuşması

- Prof. Dr. Cem SARAÇ
TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı Tanıtımı
- Nuray DEMİRKOL

1. Oturum : Türkiye'de Sosyal Bilimler ve Süreli Yayıncılık

- Prof.Dr. Korkmaz ALEMDAR (Oturum Başkanı)
- Prof. Dr. Korkut BORATAV : Sosyal Bilimler Veri Tabanı Çalışmalarında Tarihsel Perspektif
- Prof. Dr. Taner TİMUR : Türkiye'de Sosyal Bilimler Alanındaki Bilimsel Süreli Yayınlarla İlgili Sorunlar
- Prof.Dr. Yaşar TONTA : Açık Erişim: Bilimsel İletişim ve Sosyal Bilimlerde Süreli Yayıncılık Üzerine Etkileri
- Doç. Dr. Doğan ATILGAN : Türkiye'de Açık Arşiv Çalışmalarının Gelişimi ve Ankara Üniversitesi Örneği

2. Oturum : Dergi Editörlüğü ve Hakemlik Sistemi

- Prof.Dr. Kasım KARAKÜTÜK (Oturum Başkanı)
- Doç. Dr. Sinan OLKUN : Eğitim ile İlgili Uluslararası Bilimsel Dergilerde Editörlük Süreci: Fırsatlar, Sorunlar ve Çözüm Önerileri
- Prof. Dr. İzzettin ÖNDER: Hakem ve Jüri Sistemlerinde Aleniyet
- Doç. Dr. Nazmi KOZAK : Türkiye'de ve Dünyada Dergi Editörlüğü ve Hakemlik Sistemi
- Yrd. Doç. Dr. Ali Ekber ŞAHİN : Eğitim İle İlgili Süreli Dergilerde Hakemlik ve Sorunları (Eğitim Araştırmaları Dergisi Örneği)

3. Oturum : Araştırma ve Yayın Etiği

- Prof.Dr. Gürbüz ERGİNER (Oturum Başkanı)
- Prof. Dr. İlayet AYDIN : Sosyal Bilimlerde Araştırmadan Yayına Etik Değerler
- Prof. Dr. Mehmet ECEVİT : Bilimsel Bilgi Problematikliği: Araştırma ve Yayın Etiğinde Toplumsal Ayrıcalıklar ve Ayrımlar
- Prof. Dr. Tuba ONGUN : Araştırma ve Yayın Etiği
- Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN : Bilimsel Makale Yazma Etiği: Eleştirel Gözlemler

4. Oturum : Bilimsel Makale ve Yayın Nitelikleri

- Doç. Dr. Aydan BALAMİR (Oturum Başkanı)
- Prof. Dr. Aytül KASAPOĞLU : Bilimsel Yayınların Niteliğinde Etkili Olan Faktörler: Bilim İnsanı ve Bilim Politikalarının Rolü
- Prof. Dr. Selami SARGUT : Buluşsal Arayış ya da Sav: Bilimsel Makale Niteliği Üzerine Düşünceler
- Doç. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK - Y.Doç. Dr. Ömer KUTLU : Sosyal Bilim Araştırmalarında Yöntem Sorunu

5. Oturum : Sosyal Bilimler Süreli Yayınlarında Bilim Dili Sorunu

- Doç. Dr. Erdiç SAYAN (Oturum Başkanı)
- Prof. Dr. İclal ERGENÇ : Bilim Dili Türkçe ve Sosyal Bilimler Dergilerindeki Görünüm
- Prof. Dr. Osman TOKLU : Sosyal Bilimlerde Yabancı Dilde Yayın Yapma ve Sorunları
- Doç. Dr. Leyla Subaşı UZUN : Bilimsel Söylem ve Özellikleri

6. Oturum : Akademik Yükseltme ve Atamalar Açısından Süreli Yayıncılık

- Doç. Dr. Recep BOZTEMUR (Oturum Başkanı)
- Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU : Sosyal Bilimler Alanında Yükseltmeler Konusunda YÖK'ün Yaptığı ve Yapması Gereken Çalışmalar / (Tam Metin)
- Doç. Dr. İsmail GÜVEN : Yurtdışı Sosyal Bilimler Dergilerinde Yayın Süreci
- Ar. Gör. Binali TUNÇ : Akademik Yükseltmeler ve Atamalar Açısından Süreli Yayınların Anlamı

Sempozyum program bilgilerine,
<http://www.ulakbim.gov.tr/cabim/vt/uvvt/sbvt/kurultay1>
adresinden de ulaşabilirsiniz.